

MEĐUNARODNI MONETARNI FOND

DIREKCIJA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU

Informacija za javnost

Informacija za javnost
ZA OBJAVLJIVANJE ODMAH
5. kolovoza 2002.

Međunarodni monetarni fond
700 19th Street, NW
Washington, D.C. 20431 USA

ZAVRŠENE KONZULTACIJE MMF-a S HRVATSKOM U VEZI S ČLANKOM IV. STATUTA MMF-a

Izvršni odbor MMF-a završio je 5. kolovoza 2002. konzultacije s Hrvatskom u vezi s člankom IV. Statuta Međunarodnog monetarnog fonda.¹

Prikaz stanja

Hrvatska je ostvarila dobar rast u posljednje dvije godine, uz stopu rasta od oko 4 posto, što je više od stopa rasta u eurozoni i u mnogim drugim tranzicijskim zemljama. Oporavak, u početku potaknut privatnom potrošnjom i izvozom, nedavno se proširio na ulaganja, koja potiče lagan pristup kreditima i javna infrastrukturna potrošnja. Nakon usporavanja rasta na kraju 2001., kao posljedica usporenog rasta u Europi, rast se snažno nastavio u prvom tromjesečju 2002., podržan domaćom potražnjom. Iako je vjerojatno da će se privatna potrošnja usporiti nakon naglog povećanja zaduženosti stanovništva, glavni pokazatelji potvrđuju da su izgledi za turističku sezonu dobri, dok će na izvoz pozitivno utjecati očekivani oporavak u Europi. Unatoč značajnom otvaranju novih radnih mjesta u malim i srednjim poduzećima, nezaposlenost ostaje oko 16 posto radne snage, što je u skladu s ostalim tranzicijskim zemljama.

Inflacija je niska unatoč nastavku povećanja administrativno reguliranih cijena. Stabilnost tečaja, liberalizacija trgovine, ograničavanje rasta plaća, rast produktivnosti te poboljšana konkurentnost u trgovini na malo pridonijeli su ublažavanju inflacijskih pritisaka. Godišnja inflacija mjerena cijenama na malo, nakon što je dostigla 7,4 posto na kraju 2000., spustila se na 1,8 posto u svibnju 2002. Pokazatelji temeljne inflacije i inflacije mjerene cijenama pri proizvođačima potvrđuju da su postojeći inflatorni pritisci i dalje mali. Međutim, inflacija ostaje značajno viša u sektorima u kojima je prisutna slabija konkurencija, kao što je na primjer sektor usluga.

¹ Na temelju članka IV. Statuta Međunarodnog monetarnog fonda MMF održava, obično svake godine, bilateralne razgovore sa zemljama članicama Fonda. Misija Fonda posjećuje dotičnu zemlju članicu, prikuplja gospodarske i financijske informacije i razgovara s dužnosnicima zemlje o gospodarskim kretanjima i gospodarskim politikama zemlje. Nakon povratka u sjedište Fonda, misija priprema izvješće koje je temelj za raspravu Izvršnog odbora MMF-a. Nakon završetka rasprave generalni direktor MMF-a, kao predsjednik Izvršnog odbora, sažima mišljenja izvršnih direktora i taj se sažetak podastire na uvid vlastima u zemlji članici na koju se odnosi. U ovoj informaciji za javnost opisana su u osnovnim crtama navedena mišljenja Izvršnog odbora MMF-a o Hrvatskoj dana tijekom 5. kolovoza 2002. na temelju Izvješća predstavnika Misije.

Eksterna pozicija je jaka. Očekuje se da će se deficit na tekućem računu platne bilance, dostigavši 3,1 posto u 2001., smanjiti na 2,8 posto u 2002., uz snažne priljeve od turizma i transfere dohotka, koji nadoknađuju veliki uvoz kapitalnih dobara. Kapitalni priljevi vezani uz konverziju u euro, privatizacijski prihodi i zaduživanje države nastavljaju jačati međunarodne pričuve, a pokazatelji vanjske osjetljivosti su poboljšani.

Fiskalna pozicija ostaje slaba. Zahvaljujući reformi u javnoj upravi i socijalnim transferima, fiskalni deficit središnje države je smanjen sa 7,4 posto BDP-a u 1999. na 5,4 posto u 2001. Međutim, potrošnja izvan proračuna središnje države značajno se povećala zbog ambicioznog programa izgradnje autoceste, a očekuje se da će deficit opće države ostati nepromijenjen na razini od 6,6 posto BDP-a u 2002.

Pod pritiskom kapitalnih priljeva, tečaj je blago aprecirao. Hrvatska narodna banka (HNB) je nekoliko puta uzastopce intervenirala da bi zaustavila te pritiske, dalje jačajući međunarodne pričuve. Ohrabren povoljnim inflacijskim izgledima, HNB je samo djelomično sterilizirao te priljeve, nastojeći izbjeći nastajanje razlika u kamatnim stopama koje bi privukle još kapitala. Snažna likvidnost smanjila je kamatne stope na vrlo nisku razinu, a krediti stanovništvu i poduzećima značajno rastu.

Unatoč naglom povlačenju depozita iz treće po veličini banke, bankovni sustav je ostao stabilan. Brza reakcija vlasti, uz pružanje likvidnosne podrške i brzu ponovnu privatizaciju banke, pomogla je u sprječavanju krize. Iako su značajne reforme u financijskom sektoru doprinijele njegovom daljnjem jačanju, a pokazatelji osjetljivosti su poboljšani, neizravna izloženost bankovnog sustava tečajnom riziku ostaje značajan problem.

Napredak u strukturnim reformama i dalje je spor. Postignut je određeni napredak što se tiče mirovina, plaća u javnom sektoru, socijalnih transfera i fiskalne administracije. Međutim, reforme zaostaju u privatizaciji, zdravstvu, sudstvu, obrazovanju, tržištu rada i subvencijama. To je kašnjenje odgodilo povećanje efikasnosti i ugrozilo srednjoročne izgleda za rast gospodarstva.

Integracija u međunarodni trgovinski sustav nije privedena kraju. Trgovinski režim je liberaliziran, a Hrvatska je postala članicom WTO-a i sklopila sporazume o slobodnoj trgovini sa 28 zemalja, uključujući i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s EU.

Izgledi za 2002. su umjereno pozitivni. Uz dobru turističku sezonu i poboljšane eksterne uvjete, očekuje se da će u 2002. BDP-a ostvariti rast od 3,5 posto. Čini se da su rizici uravnoteženi. Iako oporavak u Europi može biti sporiji nego što se očekuje, izgledi za nastavak jake privatne potrošnje su veliki.

Procjena Izvršnog odbora

Izvršni direktori su pohvalili dobre gospodarske rezultate Hrvatske, primjećujući da je ostvareni rast vraćen na razinu iznad prosjeka za srednju i istočnu Europu, dok je inflacija smanjena na razinu Europske unije. Eksterna pozicija značajno je ojačala, uz niski deficit tekućeg računa, visoku razinu međunarodnih rezervi i otvoren pristup međunarodnim tržištima kapitala. Hrvatska je također znatno napredovala u liberalizaciji trgovine i integraciji s EU i ostalim regionalnim tržištima. Međutim, direktori su izrazili zabrinutost o još uvijek visokom fiskalnom deficitu, rastućem omjeru javnog duga i BDP-a, i zakašnjenjima u području strukturne politike. Zbog

toga su apelirali na vlasti da ubrzaju fiskalnu konsolidaciju i strukturne reforme u cilju stabilizacije omjera duga i BDP-a i rasta zaposlenosti te gospodarskog rasta.

Direktori su se složili da se, s obzirom na visok porezni teret i omjer rashoda i BDP-a, fiskalna konsolidacija treba prvenstveno temeljiti na reformi rashoda, koja je također potrebna kako bi se napravilo prostora za rashode povezane s EU i NATO-om, kao i za rashode za obrazovanje i infrastrukturne programe. Direktori su izdvojili nekoliko prioriteta u smislu smanjenja rashoda: masa plaća, uglavnom kroz smanjenje broja zaposlenih obrani i kroz administrativne reforme; subvencije, u vezi kojih su direktori postavili pitanje nedavno povećanih subvencija za poljoprivredu, brodogradnju i ostale sektore; transferi, daljnjom reformom prvog mirovinskog stupa, prestankom isplate privremenih posebnih mirovina te daljnja reforma zdravstva. Socijalni učinak tih mjera treba ublažiti prikladno financiranom mrežom socijalne sigurnosti i dobro osmišljenom politikom aktivnog tržišta rada.

Direktori su apelirali na vlasti da poboljšaju fiskalnu transparentnost. Posebno su naglasili važnost sastavljanja pouzdanih i pravovremeni podataka o općoj državi i uključivanja novih fondova za razvoj i zapošljavanje i regionalni razvoj u proračun za 2003. Izvanproračunski fondovi trebaju biti uključeni u opću državu na transparentan način.

Direktori su podržali monetarni okvir, koji ima naglasak na općoj stabilnosti tečaja u cilju postizanja niske inflacije. Povoljna pozicija tekućeg računa i konkurentnost upućuju da je razina tečaja u velikoj mjeri odgovarajuća. Međutim, konkurentnost treba dalje povećavati otklanjanjem preostalih zapreka u vanjskoj trgovini, strukturnim promjenama i umjerenom politikom plaća. U svjetlu visokog stupnja euroizacije i slabog i nesigurnog transmisijskog mehanizma monetarne politike, direktori su ocijenili da je usredotočenost Hrvatske narodne banke (HNB) na tečaj u ovom momentu opravdana. Dok nekoliko direktora smatra da bi takva politika bila prikladna za Hrvatsku i u budućnosti, prijedlog većine direktora bio je da bi HNB trebao postupno više stavljati težište na inflaciju, i prihvatiti veću fleksibilnost tečaja do koje bi to vjerojatno dovelo. Takva promjena težišta trebala bi biti popraćena mjerama za daljnji razvoj financijskih tržišta i unapređenje razumijevanja monetarne politike od strane javnosti.

Direktori su primijetili brz rast monetarnih agregata uslijed konverzije u euro i nesteriliziranih priljeva kapitala, do kojeg je došlo u okruženju rastućeg povjerenja u domaću valutu i bankovni sustav. Iako su trenutno inflatorni pritisci slabi i rast ukupnih likvidnih sredstava je u zadnje vrijeme usporen, direktori su pozvali HNB na hitnu akciju u slučaju pojave znakova inflacije. Oni smatraju da bi HNB trebao pojačati svoju monetarnu ulogu, ako je potrebno pojačanom sterilizacijom, u slučaju da pojačana likvidnost i niske kamatne stope dovedu do inflatornih pritisaka, posebno u slučaju da fiskalna konsolidacija ne osigura dovoljnu potporu.

Direktori su sa zadovoljstvom primijetili značajno jačanje financijskog sustava. No, zapazili su da je on još uvijek u jednoj mjeri izložen, posebno glede kreditnog rizika zbog nepokrivene valutne izloženosti. Po njihovom mišljenju, ovu izloženost može poticati percepcija javnosti o nepostojanju tečajnog rizika – pitanje koje isto tako govori u prilog tezi za većom tečajnom fleksibilnošću. Uz unapređenje razvoja financijskih tržišta, vlasti bi isto tako trebale oprezno liberalizirati kapitalna kretanja u cilju omogućavanja razvoja tržišta instrumenta za pokrivanje rizika. U svjetlu brzog rasta bankovnih kredita, preporuka je direktora da bi HNB trebao povećati nadzor nad kreditnom politikom banaka i insistirati na izdvajanju odgovarajućih rezervi. Direktori su se složili da iako još nije moment za stvaranje jedinstvene agencije za nadzor, postoji prostor za učinkovitiju suradnju među regulatornim tijelima kao i

mogućnost za unifikaciju nadzornih funkcija nebankovnih institucija u vidu jedinstvene institucije. Direktori su pozdravili jačanje pravnog i regulatornog okvira za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma.

Direktori su apelirali na vlasti da daju novi poticaj strukturnim reformama, te stave naglasak na mjere za poboljšanje učinkovitosti i promicanje povoljne poslovne okoline. Privatizacija i ukidanje subvencija bi trebali doprinijeti smanjenju još uvijek značajne uloge u financiranju države i jedinica lokalne uprave. Potrebno je povećati učinkovitost javne uprave pomoću delegiranja odgovornosti i inicijativa institucionalno ojačanim jedinicama lokalne uprave. Direktori također nalaze da je veća fleksibilnost tržišta rada neophodna za smanjenje nezaposlenosti, koja je velika u usporedbi s razinama koje se bilježe u EU.

Direktori potiču vlasti da poboljšaju statistiku nacionalnih računa, cijena i rada; smanje zastoje u objavljivanju podataka, reduciraju nepodudarnosti između tromjesečnih i godišnjih podataka nacionalnih računa i povećaju pouzdanost statistike o nezaposlenosti, posebno službenog registra nezaposlenih osoba.

Public Information Notices (PINs) objavljuju se: (1) na zahtjev države članice MMF-a, nakon završenih konzultacija vezanih uz članak IV. Statuta MMF-a, kada članice žele upoznati javnost s mišljenjem MMF-a. Cilj te aktivnosti jest ojačati MMF-ovo praćenje gospodarskih politika članica povećanjem transparentnosti ocjene koju tim politikama daje MMF; (2) nakon rasprava Izvršnog odbora MMF-a o politikama, a u skladu s odlukom Odbora.